

การผลิตชุดความรู้ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมสำหรับชุมชน : วิถีชีวิต วิถีพอเพียงตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

The Production of Knowledge Collection from Cultural Wisdom for Community: Folkways and Sufficiency from the Application of Knowledge with Sufficiency Economy Philosophy

ระพีพันธ์ ศิริสัมพันธ์¹ และรชพรรณ ขารพันธ์²

Rapepan Sirisumpan¹ and Ratchapan Karapan²

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการผลิตชุดความรู้ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมสำหรับชุมชน : วิถีชีวิต วิถีพอเพียง ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาแนวคิด ประสบการณ์ และวิถีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (2) เพื่อผลิตชุดความรู้ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมสำหรับชุมชน : วิถีชีวิต วิถีพอเพียง ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เจ้าของกิจการฟาร์มที่ทำการเกษตรโดยใช้หลักของเกษตรทฤษฎีใหม่ในการนำร่องพัฒนาพื้นที่ และใช้หลักการในการดำเนินชีวิตโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแบบพอเพียงในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 7 คน การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Document) และ เก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม (Field Study) โดยการสำรวจ สังเกต สัมภาษณ์ นำข้อมูลมาวิเคราะห์ และผลิตชุดความรู้ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมสำหรับชุมชน : วิถีชีวิต วิถีพอเพียง ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษา

จากการวิจัยพบว่าการจัดการฟาร์มของยายดา-ตาสิมฟาร์มเป็นการจัดการแบบเกษตรผสมผสานที่ทำการเกษตรปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ โดยมุ่งฟื้นฟูพัฒนาดินเป็นสำคัญ ใช้แนวทางการแก้ปัญหาทางการเกษตรจากแนวพระราชดำริเรื่องของเกษตรทฤษฎีใหม่ อาทิ โคกรังการแก่งดิน ,โคก หนอง นา โมเดล และการจัดสรรพื้นที่ตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ 30 : 30 : 30 : 10 เป็นต้น ภายในฟาร์มมีกิจกรรมการผลิตมากกว่าสองกิจกรรมในเวลาที่เกิดขึ้น ขณะเดียวกันกิจกรรมจะเกี่ยวพันซึ่งกันและกันเป็นการสร้างมูลค่าให้มากขึ้น มุ่งเน้นการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรที่อยู่ในพื้นที่ไร่นาให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อเป็นการลดความเสี่ยง การประหยัด สร้างความปลอดภัยทางอาหารให้แก่ผู้บริโภค พร้อมฟื้นฟูระบบนิเวศน์ให้กลับมาสมดุลจากการลดการใช้สารเคมีต่างๆ ซึ่งการจัดการภายในฟาร์มสามารถแบ่งแยกประเภท ดังนี้

1) การดำเนินงานสาธารณสุขปศุสัตว์และสิ่งก่อสร้างภายในฟาร์ม ได้แก่ การจัดการด้านสาธารณสุขปศุสัตว์ขั้นพื้นฐานและพื้นที่อยู่อาศัย

2) การดำเนินงานด้านสร้างผลผลิตและการสร้างรายได้ในฟาร์ม ได้แก่ การปศุสัตว์ และการเกษตร มุ่งเน้นการใช้ชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงระดับครัวเรือน คือ เน้นการบริโภคในครัวเรือน หากเหลือก็จำหน่ายออกสู่ตลาด เพื่อการสร้างรายได้ นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นการสร้างความหลากหลาย

¹ อาจารย์ ดร. คณมนมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

² นักวิจัย ดร. ศูนย์เรียนรู้ชาติพันธุ์ไทในล้านนา สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

หลายทางชีวภาพโดยการสะสมพันธุ์ไม้ชนิดต่างอีกด้วย นอกจากนี้ยังดำเนินงานกิจกรรมฟาร์มโดยแยกเป็นประเภทต่าง ๆ เพื่อง่ายต่อการจัดการและการพัฒนาอนาคต โดยยึดหลัก “การเดินที่ละก้าว ลงทุนไม่มากแต่ยั่งยืน” มีหัวใจสำคัญอยู่ที่ การดำเนินงานการทำบัญชี และมีการดำเนินงานด้านกิจกรรมฟาร์มเพื่อสาธารณะประโยชน์ เน้นการพัฒนาแบบเป็นขั้นเป็นตอนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงขั้นพื้นฐาน คือ “พออยู่ พอกิน พอใช้ สร้างความร่วมมือเย็นคืนกลับให้ระบบนิเวศ” นำไปสู่เศรษฐกิจพอเพียงขั้นก้าวหน้า โดยยังไม่เน้นการค้าขาย แต่เน้นการทำบุญ ทำทาน เก็บรักษา แปรรูปไว้เป็นภูมิคุ้มกันตน สร้างเครือข่ายเชื่อมโยงด้วยการ “ให้” จากนั้นจึงค่อยค้าขายเริ่มจากในชุมชน เพื่อสร้างฐานรากให้ยั่งยืนทำที่สุดบุญและทานจะนำมาซึ่งกัลยาณมิตรเป็นเครือข่ายในอนาคต

คำสำคัญ : การผลิตชุดความรู้ ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ABSTRACT

Research objectives are 1.) to study the concept and experience on how to conform sufficiency economy philosophy 2.) to study the production of knowledge collection from cultural wisdom for community: folkways and sufficiently from the application of knowledge with sufficiency economy philosophy. Population and sample were 7 owners of farm businesses engaged in agriculture using the new agricultural theories to pilot land development which integrated agriculture and the principles of sufficiency economy as a guideline for living. The data were analyzed by classifying significant issues according to the study purposes and production of knowledge collection from cultural wisdom for community with folkways and sufficiently from the application of knowledge with sufficiency economy philosophy.

The results of the study revealed the following. The farm management of Yayda-Tasime Farm is a model of sustainable agriculture. Agriculture is appropriate for the environment. Solving agricultural problems from “a new theoretical agricultural approach” (the name of a philosophy developed by and promoted on many occasions by King Bhumibol Adulyadej) example soil perse-cute program, Khok Nong Na Model and allocation of space in 30 : 30 : 30 : 10 . Within a farm, there are more than two activities at the same time, and the activities are mutually supportive which focus on the utilization of resources in the farm area for maximum benefit. It restore the ecosystem back to balance and reduce using of chemicals. Yayda Tasime farm set the plan implementation as follows

- 1) Operations of public utilities and buildings within the farm
- 2) Operations of productivity and farm income generation

Using life following “Sufficiency” means moderation and consideration in all modes of conduct, as well as the need for sufficient protection from internal and external shocks. To achieve this, the application of knowledge with prudence is essential. In particular, great care is needed in the utilization of untested theories and methodologies for planning and implementation with accounting operations by creating network with “giving” to build a sustainable foundation in the future.

Keywords : Production of knowledge collection , cultural wisdom , sufficiency economy philosophy

บทนำ

หลักการส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศตามร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) จะมุ่งบรรลุเป้าหมายในระยะ 5 ปี ที่จะสามารถต่อยอดในระยะต่อไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาระยะยาวตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี คือ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2559 : 4-2 1) ยึด “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ต่อเนื่องมาตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 เพื่อให้เกิดบูรณาการการพัฒนาในทุกมิติอย่างสมเหตุสมผล มีความพอประมาณ และมีระบบภูมิคุ้มกันและการ บริหารจัดการความเสี่ยงที่ดีซึ่งเป็นเงื่อนไขจำเป็นสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีความ เป็นคนที่สมบูรณ์ สังคมไทยเป็นสังคมคุณภาพ สร้างโอกาสและมีที่ยืนให้กับทุกคนในสังคมได้ ดำเนินชีวิตที่ดี มีความสุขและอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ในขณะที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศก็เจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพ และมีเสถียรภาพ การกระจายความมั่งคั่งอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เป็นการเติบโตที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม รักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ชุมชนวิถีชีวิต ค่านิยม ประเพณี และวัฒนธรรม มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม พัฒนาคอนทุกช่วงวัยและเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ อย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูลอนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม ยึด “วิสัยทัศน์ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี” มาเป็นกรอบของวิสัยทัศน์ประเทศไทยใน

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการ พัฒนาตามหลักปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียง”ด้วยความสำคัญดังกล่าว จึงได้ทำการวิจัย เรื่อง การผลิตชุดความรู้ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมสำหรับชุมชน : วิถีชีวิต วิถีพอเพียง ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและจัดทำเป็นชุดความรู้ คือ เอกสารสิ่งพิมพ์ โดยมีรูปแบบเป็นสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจที่มุ่งเสนอเนื้อหาและภาพถ่ายเป็นการเฉพาะในการถ่ายทอดแนวคิดและประสบการณ์ เพื่อแจกจ่าย ประชาสัมพันธ์แก่บุคคลทั่วไป ให้เข้าใจและเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หรือเป็นแนวทางในการจัดการด้านการทำเกษตรกรรม ทั้งนี้เพื่อเป็นการทบทวนและจัดเก็บองค์ความรู้ของบุคคล ส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการขับเคลื่อนกิจกรรมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่เกิดความภาคภูมิใจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางในการพัฒนาประเทศตามร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ประสบการณ์ และวิธีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. เพื่อผลิตชุดความรู้ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมสำหรับชุมชน : วิถีชีวิต วิถีพอเพียง ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

วิธีการศึกษา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิธีแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ เจ้าของกิจการยายตา-ตาสิมฟาร์มที่ดำเนินชีวิตด้านการเกษตรทำโดยใช้หลักของเกษตรทฤษฎีใหม่ในการนำร่องพัฒนาพื้นที่ และใช้หลักการในการดำเนินชีวิตโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแบบพอเพียงในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม และบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 7 คน
2. เครื่องมือในการวิจัย ในการดำเนินงานภาคสนามแม้จะมีข้อจำกัดของเวลาและทรัพยากรที่ค่อนข้างยืดหยุ่นแต่สามารถเห็นเป็นรูปธรรมจาก

การใช้เครื่องมือต่างๆ ด้วยรูปแบบวิธีการตั้งที่จะกล่าวต่อไปนี้จะทำให้ได้ข้อมูลเพียงพอในการตัดสินใจ เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลภาคสนามได้แก่

2.1 แบบสัมภาษณ์ (Interviewing)

โดยการสัมภาษณ์เจ้าของกิจการและผู้เกี่ยวข้องในกิจกรรม สนทนาแลกเปลี่ยน ทั้งในรูปแบบที่มีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

2.2 แบบสำรวจ (Survey Form) ซึ่ง

จะทำการสำรวจในด้านนิเวศวิทยา ด้านภูมิศาสตร์ วิทยา ด้านภูมิศาสตร์กายภาพ ด้านเศรษฐกิจ-สังคม-วัฒนธรรม-วิถีชีวิต

2.3 การสังเกต (Observation) เพื่อ

เก็บรายละเอียดบางประเด็นที่ไม่สามารถกระทำได้จากวิธีการข้างต้นเพิ่มเติม โดยใช้วิธีการสังเกตเพื่อศึกษาการกระทำของเจ้าของกิจการและหาความหมายของการกระทำนั้น โดยประกอบด้วยวิธีการดังนี้

2.3.1 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม

(Participant Observation) เช่น เข้าร่วมจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อพูดคุยสอบถามทัศนคติ มุมมองต่างๆ

2.3.2 การสังเกตแบบไม่มี

ส่วนร่วม (Non-Participant Observation) เช่น สังเกตแบบแผนการดำเนินการ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องตลอดทั้งพฤติกรรมต่างๆของผู้เกี่ยวข้อง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเป็นการเก็บข้อมูลจากภาคสนามในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม โดยใช้เครื่องมือในการวิจัย การสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์ เป็นเกณฑ์การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยยึดหลักกรอบแนวคิดเพื่อให้ข้อมูลมีลักษณะสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย สามารถตอบคำถามของการวิจัยได้ตามที่กำหนดไว้

4. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่

4.1 การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) คือ วิธีตีความ สร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่เป็นรูปธรรมหรือปรากฏการณ์มีลักษณะร่วมกัน ถือเป็น

สมมติฐานชั่วคราว (Working Hypothesis) ซึ่งได้มาจากกรอบแนวคิดทฤษฎีขณะเริ่มทำการวิจัย สามารถปรับเปลี่ยนสมมติฐานนั้นได้เสมอเมื่อสมมติฐานนั้นถูกพิสูจน์และตรวจสอบแล้วจึงจะเป็นข้อสรุป

4.2 การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) คือ การจัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่หรือประเภทหรือชนิดต่างๆ (Typologies) ของข้อมูล ที่เป็นขั้นตอนของเหตุการณ์ต่อเนื่องกันไป โดยการใช้ความรู้และแนวคิดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์

5. การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation Method) ซึ่งกระทำได้ 3 ลักษณะ ได้แก่

5.1 การตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านข้อมูล เป็นการตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูลในด้านเวลา สถานที่ และบุคคล เพื่อพิจารณาว่า ถ้าเก็บข้อมูลต่างเวลา ต่างสถานที่ และผู้ให้ข้อมูลต่างคนจะยังได้ข้อมูลเหมือนเดิมหรือไม่

5.2 การตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านผู้วิจัย เป็นการตรวจสอบข้อมูลว่าถ้าเปลี่ยนผู้เก็บข้อมูลเป็นผู้ช่วยผู้วิจัยรวม 3 คนแล้ว ข้อมูลที่ได้ควรจะตรงกัน

5.3 การตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านวิธีการ เป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากวิธีการเก็บข้อมูล 3 วิธีที่ต่างกันแล้วจะได้ผลเหมือนเดิม เช่น ใช้วิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ และการใช้เอกสาร

สรุป

การวิจัยเรื่องการผลิตชุดความรู้ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมสำหรับชุมชน : วิถีชีวิต วิถีพอเพียงตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า พุน้ำดั้งเดิมของยายตา-ตาสิมฟาร์ม เป็นพื้นที่พุน้ำจำนวน 19 ไร่ 2 งาน ที่ตั้งใกล้ฝายชลประทาน ตั้งอยู่ที่บ้านโคกกลางหมู่ 3 ตำบลบรบือ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม เป็นพื้นที่มรดกตกทอดในอดีตทำการปล่อยเช่าทำไร่มัน

สำปะหลัง ซึ่งกลายเป็นปัญหาหลัก คือ ดินขาดการดูแล เป็นระยะเวลากว่า 20 ปี สภาพดินเสื่อมโทรม บ่อน้ำ ดินแข็ง ไม่มีสิ่งปลูกสร้างน้ำและไฟ และการคมนาคมลำบาก ทั้งนี้เจ้าของกิจการเป็นคนรุ่นใหม่ คือ นางอนุชิตา พุทธสุด ซึ่งจบระดับปริญญาโทจากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มุ่งหมายว่า จะพลิกฟื้นแผ่นดินให้กลับมาอุดมสมบูรณ์อีกครั้งตั้งเช่นสมัยตาและยาย ซึ่งเป็นที่มาของชื่อ ยายตา-ตาสิมฟาร์ม เป็นการคืนชีวิตให้แผ่นดินเพื่ออุทิศแด่ตาและยายที่ล่วงลับ และมารดาที่เกษียณอายุราชการได้ย้ายกลับมาอยู่บ้าน นั้นหมายถึง ยังมีความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติ ประเพณี และภูมิปัญญาดั้งเดิมหลงเหลืออยู่ เจ้าของกิจการเองได้นำความรู้มาพัฒนามากกว่าจะกล่าวได้ว่าเป็นการผลิตใหม่ โดยใช้แนวทางการแก้ปัญหาพื้นที่ตามแนวทางพระราชดำริและกลับมาดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งต้องการบูรณะพื้นที่นี้ ซึ่งได้ นายณรงค์ จันทรแดง นักวิชาการเกษตรชำนาญการ ผู้เป็นบิดา ร่วมกับหน่วยงานของภาครัฐ อาทิ เกษตรอำเภอบรบือ ปศุสัตว์อำเภอบรบือ รวมไปถึงอบต. เป็นที่ปรึกษาหลักในการปรับปรุงพื้นที่ในเดือนมิถุนายน ปี พ.ศ. 2558 ยายตา-ตาสิมฟาร์มมีการปรับโครงสร้างพื้นฐานด้านพื้นที่ ครั้งแรกโดยทำถนนภายในฟาร์ม การขุดลอกสระเก็บน้ำทั้ง 2 ลูกให้มีการเก็บน้ำให้ได้มากขึ้น การทำตัดถนนทำทางเข้าหน้าฟาร์มจากถนนเส้นหลัก ใน ปีพ.ศ. 2559 ได้ดำเนินการในการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างถาวรเพื่อขอบ้านเลขที่ ขอไฟฟ้าเข้ามาในฟาร์ม และมีการขุดเจาะน้ำบาดาลเพื่อใช้ในการอุปโภค สร้างห้องน้ำ พื้นที่อยู่อาศัย ห้องครัว โรงรถ มีการผันน้ำจากฝายน้ำล้นขึ้นมาเพื่อใช้งานในระบบเกษตร มีการก่อสร้างในส่วนของการปศุสัตว์เพิ่มเติม ในปีพ.ศ. 2560 ได้ขยายตัวด้านการสร้างโรงเรือนไก่ไข่ คอกโคนเนื้อ คอกไก่บ้าน ไก่ดำ และการขุดบ่อเลี้ยงปลา อีกทั้งสวนกล้วยปลูกผักและผลไม้อื่น ๆ เพิ่มเติมมาอีกด้วย

แนวคิดหลักในการวางแผนกิจกรรมที่หลากหลาย เจ้าของกิจการให้นิยามว่า “สิ่งหนึ่งจะนำไปสู่อีกสิ่งหนึ่ง” คือ เมื่อได้กำไรจากการขายสิ่งใดจะ

เอาไปเป็นทุนขยายตัวสิ่งต่อ ๆ ไป ปัญหาหลักในฟาร์มและการจัดการปัญหา มีดังนี้

1. ปัญหาความไม่สมบูรณ์ของดิน คือ ดินมีความเป็นกรด มีการแก้ปัญหาโดย นำอมนำพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช คือ “โครงการแก้มลิงดิน” โดยใช้กลไกการขังน้ำไว้หน้าดินเพื่อให้หน้าช่วยเร่งปฏิกิริยากำมะถันจนถึงขีดสุด กระตุ้นให้สารไพโรฟท์ทำปฏิกิริยากับออกซิเจนแล้วปลดปล่อยกำมะถันออกมา จากนั้นลดความเป็นกรดเปรี้ยวของดินด้วยการใช้น้ำร่วมกับปุ๋ยแล้วไถกลบดิน ความเป็นเบสของปุ๋ยจะทำให้ดินซึ่งเปรี้ยวจัดถูกกระตุ้นให้ซ็อก ที่ฟาร์มทำการสูบน้ำจากฝายเข้ามาขังไว้ 1 สัปดาห์และปล่อยออกเรื่อย ๆ โดยสังเกตสีกำมะถันสีส้มที่ขึ้นมาหน้าดินว่าจางลงมากน้อยเพียงใด ผลปรากฏว่า ดินที่ฟาร์มปรับสภาพเข้าสู่ที่ดีขึ้น ไม่ปลดปล่อยกำมะถันที่แรงเท่าเดิม เจ้าของกิจการยังทำการปลูกปอเทืองไถกลบเพื่อเพิ่มไนโตรเจนในดินปีละ 2 ครั้ง อีกทั้งนำภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมในการดูแลดินมาผสมผสาน คือ จัดสรรพื้นที่ในการเพาะปลูกพักหน้าดินไม่ทำการเกษตรใดๆ ใส่มูลไก่มูลวัวให้ดินได้สะสมอาหาร

2. ปัญหาความไม่สม่ำเสมอของพื้นที่คือ เป็นพื้นที่ลาดชัน มีการแก้ปัญหาโดยประยุกต์ใช้แนวคิดการจัดการพื้นที่ใช้กระบวนการตามแบบ "โคก หนอง นา โมเดล" โดยมีการพัฒนาให้เข้ากับพื้นที่ของตนเอง โคก มีการปรับพื้นที่บนโคกด้วยการปลูกต้นไม้ที่มีประโยชน์หลากหลายโดยการเลือกพืชที่ทนต่อสภาพพื้นที่ของตนเอง ได้แก่ กล้วยน้ำว่า ปลูกหญ้าให้โคนเนื้อ ปลูกไม้ผล และพันธุ์ไม้หายาก, หนอง มีการทำคลองใส่ไถให้น้ำไหลผ่านพื้นที่แห้งแล้งโดยเฉพาะในสวนกล้วยน้ำว่า เพิ่มการระบายน้ำยามน้ำหลาก อีกทั้งการปลูกไม้ตามภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับยึดหน้าดินหากพื้นที่นั้นสูงชันและเกิดการถล่มบ่อย และ นา ในส่วนพื้นที่น่าน้ำยกคันนาให้สูงและกว้าง โดยสูง 1-1.2 เมตร โดยพัฒนาเพิ่มจากหลักการคือเพิ่มหน้าความกว้างให้กว้างประมาณ 5-6 เมตร เพื่อให้สามารถพัฒนาเส้นทาง

ขนส่งได้ในอนาคต บนคั่นบางจุดปลูกไม้ผลร่วมด้วย เมื่อถึงฤดูฝนมีการปล่อยปลากินพืชในบ่อร่วมกับปลา โดยเฉพาะปลาตะเพียน

3. ปัญหาเรื่องน้ำท่วมนาที่ลุ่ม เจ้าของกิจการกล่าวว่าเป็นปัญหาที่แก้ได้ยากที่สุดในฤดูฝนเมื่อน้ำหลากกระแสน้ำจะแรงและเยอะมาก ท้ายที่สุดจึงแก้ปัญหาด้วยการเพิ่มร่องระบายน้ำและขุดบ่อดักน้ำโดยสังเกตจากทางน้ำเป็นหลักเพื่อชะลอน้ำ มีการขุดสระเป็นรูปตัวแอล (L) ซึ่งแผนพัฒนาในอนาคตคือมีบ่อดักแอลนี้ในทุกบ่อดักที่จัดสรรทำนา

นอกจากนั้นยังดำเนินงานกิจกรรมฟาร์มแยกเป็นประเภทต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกและการพัฒนาอนาคต โดยยึดหลัก “การเดินที่ละก้าว ลงทุนไม่มากแต่ยั่งยืน” ซึ่งสามารถแยกออกเป็นประเภทได้ดังต่อไปนี้

3.1 การดำเนินงานสาธิตรูปโฉมและสิ่งก่อสร้าง ในขั้นตอนแรกมีการทำถนนเข้าฟาร์ม สร้างเสิงนาและสร้างห้องน้ำเพื่อขอบ้านเลขที่ หลักจากนั้นทำการขอไฟฟ้า ต่อด้วยการขุดเจาะบ่อบาดาล ตามลำดับ และมีการใช้เกษตรกรทฤษฎีใหม่เข้ามาจัดสรรพื้นที่แบ่งออกเป็น 30 : 30 : 30 : 10 คือ มีพื้นที่เป็นบ่อกักน้ำ 3 ส่วน มีการเลี้ยงปลาเบญจพรรณร่วมด้วย มีทำการปศุสัตว์ 3 ส่วน ได้แก่ โคเนื้อ ไก่ไข่ ไก่บ้าน รวมไปถึงพื้นที่ปลูกหญ้าให้โค พื้นที่ทำนา 3 ส่วน และมีพื้นที่อยู่อาศัย 1 ส่วน ทั้งนี้พื้นที่ต่างๆได้ถูกจัดสรรให้ใช้งานอย่างเต็มพื้นที่เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3.2 การสร้างผลผลิตและการสร้างรายได้ในขยายตา-ตาสิมฟาร์ม มีการจัดการตามแนวคิดเกือกูลและเป็นอริกัน อย่างการใช้มูลสัตว์โคเนื้อเกือกูลเป็นปุ๋ยของพืชในฟาร์มและอาหารของปลา หรือ ไก่ เป็นอริกับหนอนและแมลงจึงปล่อยไก่ไข่ ไก่ดำ ไก่บ้าน ลงแปลงกล้วยเพื่อให้ทำลายหนอนในแปลงกล้วย เป็นต้น ทั้งนี้การสร้างผลผลิตและรายได้ แบ่งออกเป็น การปศุสัตว์และการเกษตร ได้แก่

(1) ปศุสัตว์ มีการเลี้ยงสัตว์จำหน่าย ได้แก่ การเลี้ยงไก่ไข่ ไก่บ้าน ไก่ดำ และปลาเบญจพรรณ

สร้างรายได้ด้วยโคเนื้อพันธุ์บราห์มัน หลักในการเลือกสัตว์เลี้ยง คือ ทนสภาพอากาศ เลี้ยงง่าย ท้องถิ่นต้องการ ลดการขนส่ง เป็นสัตว์ที่ทนขึ้นชอบ เพราะหากชอบแล้วจะเลี้ยงได้ดี

(2) การเกษตร มีการปลูกพืชจำหน่าย ได้แก่ ข้าวเหนียวและข้าวเจ้า มะนาว กล้วยน้ำว่าปากช่อง 50 มะละกอ และ พืชผักสวนครัว ตามฤดูกาล หลักในการเลือกปลูกคือ คือ ปลูกอย่างหลากหลาย ใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นที่ต้องการของตลาดท้องถิ่น ลดการขนส่ง ทนสภาพอากาศ

ทั้งนี้ยังพบว่า การปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ นอกจากเป็นความมั่นคงทางอาหารลดรายจ่าย ยังสามารถสร้างรายได้ด้วย ทางฟาร์มยังมีเงินหมุนเวียนรายวันจากการจำหน่ายไก่ไข่ จำหน่ายแผงละ 100 บาท และกล้วยน้ำว่าจำหน่ายหริละ 20 บาท การสร้างรายได้รายเดือนเกิดจากการจำหน่ายไก่บ้าน ไก่ดำ จำหน่ายใน กิโลกรัมละ 80 บาท และปลาเบญจพรรณจำหน่ายใน กิโลกรัมละ 80 บาท การสร้างรายได้ตามฤดูกาลเกิดจากการจำหน่ายข้าวและมะนาว ราคาตามท้องตลาด การสร้างรายได้รายปีเกิดจากการจำหน่ายโคเนื้อ ซึ่งราคาจะอยู่ที่ราวๆ 20,000 บาท และมีพืชผักสวนครัวลดรายจ่าย

อนึ่งพิธีกรรมและภูมิปัญญาดั้งเดิมก็ยังคงหลงเหลือ อาทิ “เลี้ยงผีตาแฮกและตั้งศาลผีนา” โดยเจ้าของกิจการให้ความหมายของพิธีกรรมนี้ว่า การเลี้ยงตาแฮกเป็นภูมิปัญญาหนึ่งในการล่อแมลง หนู ที่เป็นศัตรูพืชออกจากนาเรา และการตั้งศาลผีนาที่ปลายนาเป็นการบอกอาณาเขตคล้ายหลักเขต ที่นำแปลกคือคนไม่บุกรุกในพื้นที่บริเวณที่มีการตั้งศาลอาจจะเพราะคนไทยกลัวผี “กระดิ่งไม้แขวนวัวควาย” เนื่องจากกระดิ่งไม้จะไม่ล่อฟ้าผ่าซึ่งในบางครั้งไม่สามารถนำโคเข้าคอกได้ทันเมื่อมีฝนฟ้าคะนอง โคส่วนใหญ่มักตากฝนอยู่กลางที่โล่งเสี่ยงต่อการถูกฟ้าผ่า แม้กระทั่งการให้โคเนื้อและไก่ไข่ กิน “น้ำบอระเพ็ดตำผสมใบชี่เหล็ก” แทนยาถ่ายพยาธิ เป็นต้น ภูมิปัญญาเหล่านี้มีนัยยะแฝงความหมายที่สามารถสังเคราะห์ออกมาเป็นองค์ความรู้ในการจัดการต่างๆอีกทั้งมีการทำบัญชี

รายรับรายจ่ายที่เป็นหัวใจหลักในการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ไม่ตั้งตนอยู่บนความประมาท การดำเนินกิจกรรมฟาร์มยึดหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการตั้งมั่นว่าจะค่อย ๆ เดินไปที่ละก้าวอย่างมั่นคง ไม่ใช้จ่ายอย่างสุรุ่ยสุร่ายจนเกินตัว คุุทิศทางของตลาดชุมชนเป็นหลักเน้นการขายตัวแบบวงกลมไม่หาตลาดนอกพื้นที่หากมีความต้องการของตลาดที่มากขึ้นจึงค่อย ๆ ลงทุนเพิ่ม อีกแนวคิดหนึ่งที่น่าสนใจของเจ้าของกิจการก็คือ นำกำไรที่เหลือไปซื้อต้นไม้หรือดูแลพื้นที่ปลูกต้นไม้และจัดสรรพื้นที่เพื่อเป็นธนาคารอาหารในอนาคต

แนวทางหลักในการดำรงชีวิตของเจ้าของกิจการที่สะท้อนความแตกต่างจากผู้อื่น คือ การดำเนินกิจกรรมฟาร์มเพื่อประโยชน์อื่น ๆ อาทิ บริจาคผลผลิตในฟาร์มแก่งานกิจกรรมชุมชน เก็บผักสวนครัวฟรี เปิดฟาร์มให้ศึกษาดูงานฟรี จัดการสอนภาษาอังกฤษฟรีให้แก่เด็กในชุมชนทุก ๆ วันอาทิตย์ สอนการเลี้ยงไก่ไข่ให้ฟรีแก่ผู้ที่สนใจ เป็นต้น ทั้งนี้เจ้าของกิจการยังมุ่งมาดปรารถนาจะจัดตั้งฟาร์มให้เป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการทำเกษตรแบบผสมผสานอีกด้วย

ในการถอดบทเรียนชุดความรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ มุ่งเน้นไปที่หลักการบริหารจัดการเพื่อเป็นต้นแบบในแนวคิด ประสบการณ์การวางแผนและแก้ปัญหาสำหรับผู้ที่มีปัญหาล้ำคล้ายคลึงกันหรือใช้เป็นต้นแบบการเกษตรและได้จัดทำเป็นชุดความรู้ คือ เอกสารสิ่งพิมพ์โบว์ชัวร์และหนังสือ โดยมีรูปแบบเป็นสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจที่มุ่งเสนอเนื้อหาความรู้และภาพถ่ายเป็นการเฉพาะ ในการถ่ายทอดแนวคิดและประสบการณ์ทางด้านการทำเกษตรโดยต่อยอดจากองค์ความรู้ของยายตา-ตาสิม ฟาร์มภายในเอกสารประกอบไปด้วย แนวคิดและขั้นตอนในการจัดตั้งฟาร์ม การแก้ปัญหาดินเสื่อมสภาพ การเลือกปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ การเลี้ยงโคเนื้อ การเลี้ยงไก่ไข่ การทำสวนกล้วย การปลูกมะนาวท้อ เป็นต้น เพื่อแจกจ่ายประชาสัมพันธ์แก่บุคคลทั่วไป เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หรือเป็น

แนวทางในการจัดการด้านการทำเกษตรกรรม และทำการเผยแพร่ออกสู่สาธารณะโดยการทำเอกสารแจกฟรีวางยังสถานที่ราชการต่าง ๆ

อภิปรายผล

จากการวิจัยพบว่าลักษณะของพื้นที่ยายตา-ตาสิมฟาร์ม ในปัจจุบันจะมีความลาดชัน เป็นลักษณะโคกและนา แบ่งเป็นพื้นที่ โคกประมาณ 8 ไร่ พื้นที่ลุ่ม ประมาณ 12 ไร่ ดินมีลักษณะเสื่อมโทรมเป็นอย่างมากจากการเผาหน้าดินและการปลูกพืชไร่ อาทิ มันสำปะหลัง และการใช้สารเคมีทั้งการกำจัดศัตรูพืชและวัชพืชทำให้เกิดการสะสมของเคมีภายในดิน มีภาวะดินเค็มและดินเป็นกรด การพังทลายของหน้าดินที่มีความชันและดินเป็นดินทราย ด้วยปัญหาพื้นที่เหล่านี้ยายตา-ตาสิมฟาร์มจึงนำศาสตร์ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช “โครงการแก้มลิงดิน” เป็นแนวทางในแก้ปัญหาที่ดินภายในฟาร์ม มีการวางแผนการใช้ที่ดินเพื่อให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับลักษณะสภาพดินเพื่ออนุรักษ์บำรุงรักษาและฟื้นฟูดิน พื้นที่บางแห่งไม่เหมาะสมสำหรับการปลูกพืชผลหลักเปลี่ยนเป็นการปลูกหญ้าให้โคเนื้อแทน การดำเนินงานกิจกรรมฟาร์ม มีการแยกเป็นประเภทต่างๆเพื่อง่ายต่อการจัดการและการพัฒนาอนาคต การดำเนินงานสาธิตรูปโคและสิ่งก่อสร้าง โดยใช้เกษตรทฤษฎีใหม่เข้ามาจัดสรรพื้นที่แบ่งออกเป็น 30 : 30 : 30 : 10 คือมีพื้นที่เป็นบ่อเก็บน้ำและเลี้ยงปลาจำนวน 3 บ่อเล็ก 3 ส่วน มีทำการปศุสัตว์ 3 ส่วน คือเลี้ยงโค ปลูกหญ้าให้โค และเลี้ยงไก่ พื้นที่นา 3 ส่วน และมีพื้นที่อยู่อาศัยรวมไปถึงสวนผัก 1 ส่วน เป็นการถอดบทเรียนมาจากหลักการเพื่อนำมาปฏิบัติมีการปรับให้เข้ากับพื้นที่ของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับเกษตรทฤษฎีใหม่เรื่องการจัดการทรัพยากรที่ดิน กรมวิชาการเกษตร (2539 : 170-197) ในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้นแทบทุกโครงการมักจะมีเรื่องการพัฒนาจัดสรร

ปรับปรุงบำรุงดิน และการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมแทรกอยู่ด้วยเสมอ เป็นผลให้เกษตรกรทั่วไปมีความรู้ความสามารถในด้านการจัดการและพัฒนาทรัพยากรที่ดินด้วยการปรับปรุงบำรุงดินและอนุรักษ์ดินและน้ำจนทำให้พื้นที่ในหลายๆ แห่งเกิดความชุ่มชื้นและอุดมสมบูรณ์ ทำให้การผลิตทางการเกษตรมีประสิทธิภาพสูงขึ้น อันหมายถึงรายได้และมาตรฐานความเป็นอยู่ของเกษตรกรดีขึ้นด้วย

การปลูกพืชในพื้นที่ต่างๆ ได้ถูกจัดสรรให้ใช้งานอย่างเต็มพื้นที่เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการจัดการตามแนวคิดเกื้อกูลและเป็นอริกัน สร้างความหลากหลายทางชีวภาพให้มีกลไกควบคุมตัวเองตามธรรมชาติ การปลูกพืชจะมีการวางระบบน้ำหยดสำหรับป้องกันและกำจัดศัตรูพืชพยายามลดการใช้สารเคมีด้วยการใช้สมุนไพรกำจัดศัตรูพืชตามภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การผลิตน้ำส้มควันไม้เอง หรือการทำอึเฒ่าจากใบเสมา สาบเสือ ดาวเรือง พริก และมันแกว ปุ๋ยส่วนมากนอกจากจะได้จากสัตว์ที่เลี้ยงแล้วยังใช้ปุ๋ยพืชสดด้วยการกวาดพืชคลุมโคนต้นไม้ เพื่อสร้างความสมดุลตามธรรมชาติในระบบการเกษตร ปลูกพืชโดยยึดหลักป่า 3 ประโยชน์ 4 คือปลูก 3 อย่างก่อให้เกิดประโยชน์ 4 อย่าง และการจัดการพืชจะเป็นการปลูกพืช 5 ชั้น โดยการปลูกพืชตามความสูงระดับต่างกัน และอยู่ร่วมกันได้ อาทิ การปลูกต้นพริกไทยที่เป็นพืชเลื้อยไต่ต้นมะม่วง การปลูกบอนสลัดเตยหอมในสวนกล้วย การปลูกพืชในลักษณะเกื้อกูลกันเช่นนี้จะทำให้เกิดระบบนิเวศน์ซึ่งมีลักษณะคล้ายป่า พืชสามารถพึ่งพาอาศัยกันได้และยังเป็นการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูง แม้จะมีพื้นที่น้อยก็สามารถปลูกพืชได้หลายหลายทำให้มีรายได้ตลอดปี ที่สำคัญคือการกำหนดราคาตลาดได้เองเนื่องจากต้นทุนการผลิตที่ต่ำในการปลูกพืชชั้นนี้ยึดหลักการใช้ประโยชน์ของตนเองเป็นสำคัญซึ่งถือว่าเป็นการทำเกษตรผ่านระบบภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยกาญจนา ยะหนัก (2554 :86 - 90) ในเรื่องการใช้ประโยชน์ที่ดินในรูปแบบผสมผสานตามหลักภูมิสังคม ซึ่งมีระบบการ

ผลิตแบบพื้นบ้าน คือ ปลูกแบบผสมผสานกับไม้ผลชนิดอื่นๆ ในรูปแบบไม้ผลต่างระดับ ไม่มีระยะปลูกที่แน่นอน และใช้สารเคมีเพียงเล็กน้อย การดูแลรักษาใช้เทคโนโลยีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ การปล่อยให้เศษซากใบไม้คลุมดินเพื่อรักษา การให้น้ำกลางสาดโดยสังเกตจากการเหี่ยวของใบบอนพื้นเมือง เป็นต้น จากการปฏิบัติดังกล่าวทำให้เกษตรกรจึงสามารถกำหนดราคาได้เอง

การเลี้ยงสัตว์มุ่งเน้นไปที่การสร้างควมมั่นคงทางอาหารและประกันรายได้โดย โคเนื้อพันธุ์บราห์มัน (Brahman) เป็นการประกันได้รายได้ที่เป็นเงินก่อนการเลี้ยงไม่มีการลงทุนค่าใช้จ่ายมากนัก ซึ่งการเลี้ยงโคเนื้อบราห์มันเป็นอาชีพของครอบครัวมาตั้งแต่ดั้งเดิม ปัจจุบันเน้นไปที่การพัฒนาสายพันธุ์มากกว่าเพิ่มจำนวนด้วยข้อจำกัดทางพื้นที่ การซื้อขายจะขายต่อเมื่อโคเนื้อแต่ละตัวได้ราคามากกว่า 20,000 บาทขึ้นไป

ไก่ไข่ หลักประกันรายได้รายวันและสร้างความมั่นคงทางอาหาร โดยเริ่มจากไก่ไข่จำนวน 10 ตัว ในปี พ.ศ.2558 เมื่อความต้องการของตลาดมากขึ้น ปัจจุบันได้จดทะเบียนพาณิชย์และขยายโรงเรือนมีไก่ไข่จำนวน 200 ตัว สร้างรายได้หมุนเวียนได้วันละ 500 บาท ไก่บ้าน ไก่ดำ สร้างความมั่นคงทางอาหาร เน้นการเลี้ยงเพื่อบริโภคเป็นหลัก จะมีการจำหน่ายควบคู่ไปด้วยในราคา กิโลกรัมละ 80 บาท

ปลาเบญจพรรณจะเลี้ยงปลานิล ปลาตะเพียน ปลาสวาย ปลาช่อน ปลานิล เป็นหลัก เน้นไปที่การเลี้ยงเพื่อบริโภคในครัวเรือน การจับปลาจะใช้การตกเบ็ดหรือกางดางบก (จับปลาด้วยการกางที่ตักปลาบนสองฝั่งน้ำโดยไม่ต้องลงน้ำ) จะไม่มีการสูบน้ำทิ้งเพื่อหาปลา ต้องส่งล่วงหน้า 3 วัน จำหน่ายในราคา กิโลกรัมละ 80 บาท นอกจากนี้ยังทำปลาร้า ปลาแดดเดียว ปลาหมัก และปลาต้ม ขายเป็นช่วงๆ อีกด้วย ตลาดในการจำหน่ายสินค้านั้นจะเป็นตลาดชุมชนที่อยู่ระแวกข้างเคียงแต่ส่วนผู้คนมักเข้ามาซื้อสินค้าภายในฟาร์ม เนื่องจากเป็นที่รู้จักของคนที่ทั่วไป สร้างความมั่นคงทางด้านอาหารภายในครอบครัวและชุมชน ที่สอดคล้อง

กับการศึกษาเกี่ยวกับการผลิตของชาวนาของ Chayanov (1996 : 298-300) ว่าการผลิตของเศรษฐกิจชาวนามีพื้นฐานการใช้แรงงานเป็นแรงงานครอบครัว ระบบเศรษฐกิจของชาวนาจะตั้งอยู่บนการประกันรายได้ของความอยู่รอดมากกว่าหากำไร แต่มีการผลิตเพื่อแปรรูปค่าขายอันเกิดจากความสมัครใจที่จะเปลี่ยนแปลงการกระทำของชาวนาเอง ความสำคัญของการผลิตของชาวนาอยู่ที่ระบบการผลิตของครอบครัวในการสร้างผลผลิตของตนเองตามธรรมชาติ โดยมีทรัพยากรที่ดินและแรงงานเป็นของตนเองเพื่อสร้างผลผลิตตอบสนองการบริโภค

อนึ่งมีการทำบัญชีครัวเรือนซึ่งไม่ได้ทำแค่รายวันเท่านั้นแต่ยังแยกประเภทของสิ่งต่างๆภายในฟาร์ม อาทิ บัญชีค่าใช้จ่าย บัญชีโคเนื้อ บัญชีปลา บัญชีไก่บ้าน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีงบบันทึกข้อมูลด้านอื่นๆ ในชีวิต เพื่อที่จะถ่ายทอดให้แก่คนในครอบครัวและชุมชน อันเป็นที่มาของปัญญาเพราะปัญญาเป็นที่มาของความเจริญทั้งกาย สังคม ใจ และจิตวิญญาณของมนุษย์ โดยยึดหลักการคิด “เมื่อมีการเขียนย่อมมีการคิด เมื่อมีการคิดย่อมก่อปัญญา แก้ไขปัญหาได้โดยใช้เหตุผลวิเคราะห์พิจารณาได้ถูกต้อง นั่นคือ ทางเจริญของมนุษย์” โดยมีทำบัญชีอย่างง่ายของฟาร์มคือ มีรายรับ รายจ่าย เงินคงเหลือ และปฏิทินชำระหนี้สิน ทั้งนี้เจ้าของกิจการกล่าวว่า “ตามจริงนั้นเราตีความหมายจากหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต กว่าจะมาถึงจุดนี้เราเคยล้มเหลวมาแล้ว เพราะความเขลา ความทำทหายของค้ความรูู้ ความผยอง ปัจจุบันจะทำอะไรเพิ่มเติมหรือลงทุนจะขอคำแนะนำจากทางธนาคารก่อนเลย ซึ่งการเป็นหนี้มันไม่ใช่เรื่องผิด แต่ต้องทำการศึกษาเป็นอย่างดี ู้ให้เท่าทันเงินและตนเอง รู้จักพอเพียงพอประมาณ ทุก ๆ เดือนนอกจากชำระหนี้ตามธนาคารกำหนดแล้ว จะมีการจ่ายเงินเพิ่มเพื่อตัดต้นออกด้วยมีมากก็จ่ายมาก มีน้อยก็จ่ายน้อยตามกำลัง” ทำให้การดำเนินชีวิตในปัจจุบันสอดคล้องไปตามพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง ฉลาด จันท

สมบัติ (2551 : 256-267) ประกอบไปด้วยความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันนั้นมีความเกี่ยวเนื่องกัน การมีเหตุผลย่อมบ่งชี้ถึงความพอประมาณ ในขณะที่ความพอประมาณจะไปสร้างภูมิคุ้มกัน ขณะเดียวกันการมีภูมิคุ้มกันนั้นเป็นเงื่อนไขของการมีเหตุผล ส่วนเงื่อนไขการมีความรู้คู่คุณภาพจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะหนุนช่วยองค์ประกอบทั้งสามให้ดำเนินไปอย่างมั่นคงโดยที่ทั้งสามส่วนนั้นไม่สามารถแยกกันได้อย่างเด็ดขาดซึ่งจะหนุนเสริมกันและกัน มีการแสวงหาความรู้สมัยใหม่มาผสมผสานกับภูมิปัญญาดั้งเดิมช่วยอุดรูรั่วรายจ่ายครอบครัว โดยยึดคิดว่ารู้จักหารายได้และรู้จักใช้จ่ายที่เป็นประโยชน์ รายได้จากวิถีเกษตรผสมผสานไม่ได้เป็นกอบเป็นกำในทันที แต่มีจังหวะก้าวไปตามลำดับ ซึ่งสามารถถอดบทเรียนจากยายดา – ตาสิมฟาร์มคือ

1. พอได้อยู่ได้กิน หมายถึง การเลี้ยงสัตว์และปลูกพืชตามกำลังของตนเองไม่ทำจนเกินตัวกลายเป็นการลงทุนลงแรงเกินความจำเป็น
2. พอมีเงินตัดดอกเบี้ยย หมายถึง ต้องหารายได้ที่พอกับการผ่อนชำระดอกเบี้ยธนาคารในแต่ละเดือนให้ตรงเวลา รักษาเครดิตที่ดี
3. พอมองเห็นรายได้ที่ชัดเจน หมายถึง ทำให้เกิดความมั่นคงของรายได้ เช่น รายได้จากการขายไข่ รายได้จากการขายโคเนื้อ รายได้จากการขายกล้วย สิ่งเหล่านี้เป็นรายได้ที่มองเห็นเป็นรูปธรรมชัดเจน
4. มีเงินปรับปรุงพื้นที่ หมายถึง รู้จักการเก็บออมเงินเพื่อพัฒนาปรับปรุงพื้นที่ในอนาคต
5. มีเงินชำระหนี้ได้หมด หมายถึง ต้องผ่อนชำระเงินต้นควบคู่ไปด้วยเพื่อปลดชำระหนี้สิน

ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัย และการอภิปรายผลการวิจัยดังที่ได้กล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบด้านการบริหารจัดการ การเกิดรายได้ และความมั่นคงทางอาชีพ ระหว่างเกษตรกรเชิงเดี่ยวและเกษตรกรแบบผสมผสาน

2. ควรมีการศึกษาวิจัยถึงความล้มเหลวในการทำเกษตรแบบผสมผสาน เพื่อเป็นการป้องกันความเสี่ยงให้แก่ผู้ที่สนใจทำการเกษตรผสมผสานในอนาคต

3. ควรมีจัดตั้งกลุ่มผู้ทำการเกษตรโดยใช้หลักของเกษตรทฤษฎีใหม่ในการปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่ในจังหวัดมหาสารคามเพื่อนำร่องและต้นแบบให้แก่เกษตรกร

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ เจ้าของกิจการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องผู้ให้ข้อมูลในการทำวิจัยจากยายดา-ดา สิมฟาร์มบ้านโคกกลาง หมู่ที่ 3 ตำบลบรบือ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้ จนทำให้งานวิจัยในครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ไปได้ด้วยดีสำหรับงานวิจัยชิ้นนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม” ประจำปีงบประมาณ 2560

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการเกษตร. (2539). **หลักและวิธีการผลิตผักอนามัย**. โครงการนำร่องการผลิตพืชผักและ ผลไม้ อนามัย. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการเกษตร.

กาญจนา ยะหนัก (2554) **การใช้ประโยชน์ที่ดินในรูปแบบผสมผสานตามหลักภูมิสังคม ตำบลสวน เขื่อน อำเภอเมือง จังหวัดแพร่**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

ฉลาด จันทร์สามารถ (2551). **การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาชุมชน**. มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์.

Chayanov,A.V. A.V. (1996). **Chayanov om the Theory of Peasant Economic**. Midi son : The University of Wisconsin Press,